

Практичне заняття №7. Оперативно-розшукові заходи: поняття, види та порядок проведення

Теоретичні питання:

1. Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів.
2. Планування та організація їх проведення.
3. Тимчасове обмеження конституційних прав: підстави та гарантії.
4. Документування результатів оперативно-розшукових заходів, зокрема у зоні бойових дій та прифронтовому регіоні.
5. Правові наслідки порушення порядку їх проведення.

Практичні завдання:

Кейс 1: Оперативник під виглядом звичайного покупця заходить до магазину антикваріату, де, за інформацією, збувають крадені ікони. Він оглядає вітрини та розпитує продавця про наявність специфічного товару, не розкриваючи своєї посади.

Завдання для студентів:

Класифікуйте цей ОРЗ.

Чи потрібен дозвіл суду або прокурора на такий «огляд»?

Де проходить межа між «опитуванням осіб» та «негласним аудіоконтролем»?

Кейс 2: Для розкриття діяльності організованої групи оперативний підрозділ вирішив провести «контрольовану закупку» психотропних речовин. Керівник підрозділу власноруч підписав постанову на проведення цього заходу.

Завдання для студентів:

Чи дотримано порядок отримання дозволу згідно з класифікацією?

Який суб'єкт має право санкціонувати цей захід?

Якими будуть правові наслідки для доказової бази у майбутньому суді?

Кейс 3: Під час оперативної установки правоохоронці з'ясували, що фігурант зберігає зброю в орендованому гаражі, який знаходиться на закритій приватній території. Оперативники таємно проникли в гараж для його огляду, посилаючись на «невідкладність».

Завдання для студентів:

Чи є гараж «публічно доступним місцем»?

Який документ є підставою для проникнення до житла чи іншого володіння особи?

Які конституційні права були обмежені в цій ситуації?

Кейс 4: У місті поблизу лінії фронту зафіксовано роботу корегувальника вогню. Через постійні обстріли та відсутність зв'язку зі слідчим суддею, оперативний підрозділ розпочав візуальне спостереження за особою та аудіоконтроль місця без попередньої ухвали.

Завдання для студентів:

Який алгоритм дій передбачено законом у разі неможливості отримати ухвалу суду в зоні бойових дій?

Чи можна вважати «переслідування за слідами» альтернативою тривалому спостереженню в такій ситуації?

Кейс 5: Для затримання серійного грабіжника оперативники виготовили «мічені» купюри та передали їх потенційній жертві. Після вчинення злочину та затримання особи було проведено «оперативне ототожнення» вилучених грошей.

Завдання для студентів:

Чи вимагають ці заходи дозволу суду або прокурора?

У чому полягає тактична мета виготовлення заздалегідь ідентифікованих засобів?

Кейс 6: Під час розслідування крадіжки на підприємстві оперативник запропонував усім охоронцям пройти «поліграфне опитування». Один з охоронців відмовився, і оперативник зазначив у рапорті, що це є ознакою його вини.

Завдання для студентів:

До якої групи заходів належить використання поліграфа?

Чи є результати ОРЗ автоматичною підставою для визнання особи винною?

Чи є відмова від поліграфа порушенням обов'язків громадянина?

Кейс 7: Одразу після вибуху на залізничній станції оперативник у складі СОГ почав поквартирний обхід прилеглих будинків та встановлення базових станцій мобільного зв'язку, що обслуговують цю зону.

Завдання для студентів:

Чи належать ці дії до негласних слідчих дій, що потребують санкції суду?

Яка мета встановлення базових станцій операторів у контексті ОРД?

Кейс 8: Оперативний підрозділ проводить «оперативну установку» щодо групи осіб, які підозрюються у розкраданні гуманітарної допомоги. Захід триває вже 5 місяців, задіяно понад 20 працівників.

Завдання для студентів: Проаналізуйте цю ситуацію на відповідність ознакам ОРЗ (масштаб, чисельність сил, тривалість).

Коли ОРЗ переростає у повноцінне кримінальне розслідування?

Які ризики надмірної тривалості заходів без реального результату?